

13. Ovatko *nähdä ja tehdä* poikkeuksia?

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

 Kielibuusti
Språkboost

Äännelailliset muodot aiheuttavat variaatiota

Verbit *nähdä* ja *tehdä* opetetaan usein erikseen mainitsemalla, että ne ovat poikkeuksellisia. Niissä on kuitenkin tapahtunut äänteenmuutoksia, jotka ovat säännönmukaisia. Äänteenmuutokset ovat säännöllisiä, mutta ne aiheuttavat epäsäännönmukaisuutta. Tämä näkyy hyvin esim. juuri verbeissä *nähdä* ja *tehdä*, joiden taustalla on muutos **kt > ht*.

Suomen infinitiivit palautuvat muotoihin **näketäk* ja **teketäk*, joiden kehitystä voi kuvata seuraavasti:

*näketäk > *näktäk > *nähtäk > nähdä

*teketäk > *tektäk > *tehtäk > tehdä

Jotta **kt > ht* muutos on mahdollinen, täytyy ensin syntyä konsonanttivartalo. Nominella konsonanttivartaloita löytyy partitiivista (esim. **keele-tä > *keeltä > kieltä*). Verbeillä taas konsonanttivartalo, jos sellainen on, on syntynyt esim. infinitiiviin.

Infinitiivien historia

Suomessa infinitiivin tunnus palautuu muotoon *-*tAk*.

Molemmat verbit, *nähdä* ja *tehdä* ovat vanhoja ja palautuvat uralilaiseen kantakieleen.

Infinitiivin tunnus sen sijaan on vain itämerensuomalais-saamelainen.

Mordvalaiskielissä esimerkiksi samaisten sanojen infinitiivit ovat *n'ejems* 'nähdä' ja *t'ejems* 'tehdä', joista erottuu infinitiivin tunnus *-ms*.

Alkuperäinen *k*-aines näkyy kolmansissa persoonissa

Verbityypin 1 vermeillä ensimmäiset ja toiset persoonat ovat heikossa asteessa:

- yksikön ensimmäinen persoona **näken* > *näen* (astevaihtelu, heikko aste umpitavun alussa)
- yksikön toinen persoona **näket* > *näet* (astevaihtelu, heikko aste umpitavun alussa)

Verbien vahva-asteinen vokaalivartalo löytyy kolmansien persoonien muodoista:

- yksikön kolmas persoona **näkepä* > **näkevä* > **näkevi* > **näkev* > *näkee* (vahva aste avotavun alussa, myöhäsyntyinen pitkä vokaali)
- monikon kolmannessa näkyy edelleen vanha **-pA*-aines selvemmin: **näkepät* > *näkevät* (astevaihtelu **p* > *v*)

Suffiksi **-pA* on vanha partisiipin preesens, joka esiintyy äännelaillisesti vahva-asteisena vielä sanoissa *syöpä*, *juopa aikaansaapa*

Tekijät:
Rigina Ajanki
Emmi Pollari
Otto Vahtola

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

 Kielibuusti
Språkboost

